

Strategia terytorialna

SYNTEZA

Aktualizacja z dnia 23 października 2023 roku

**Partnerstwo
Obszaru Funkcjonalnego
Środkowe Pomorze
- część środkowa**

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

**Centrum
Wsparcia
Doradczego**

Strategia terytorialna

Partnerstwa: Partnerstwo obszaru Funkcjonalnego Środkowe Pomorze – część środkowa

Opracowanie

Związek Miast Polskich

Zespół autorski

Jakub Jaźwiec (redakcja); konsultacja: Marian Adamek, Piotr Górka, Krzysztof Rosenkiewicz, Wojciech Zarzycki; we współpracy z członkami Grupy Roboczej Partnerstwa

Kierownik projektu CWD

Jarosław Komża

Projekt „Centrum Wsparcia Doradczego 2023” jest trzecią edycją projektu strategicznego pod nazwą Centrum Wsparcia Doradczego, zainicjowanego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Obecna edycja CWD wdrażana jest przez Fundację Fundusz Współpracy oraz Związek Miast Polskich.

Program ma na celu popularyzowanie idei partnerstwa międzysamorządowego oraz budowanie kompetencji samorządów lokalnych do strategicznego planowania rozwoju we współpracy z innymi JST i planowania kompleksowych przedsięwzięć, rozwiązujących problemy rozwojowe i odpowiadających zidentyfikowanemu potencjałowi obszaru partnerstwa.

Projekt „Centrum Wsparcia Doradczego 2023” realizowany jest w okresie od lipca do końca grudnia 2023 roku w ramach programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027.

2023 © Związek Miast Polskich

Skład Partnerstwa

Gmina Miejsko-Wiejska Kępice

Gmina Miejsko-Wiejska Czarne

Gmina Miejsko-Wiejska Miastko

Gmina Koczała

Gmina Kołczygłowy

Gmina Przechlewo

Gmina Rzeczenica

Gmina Trzebielino

Gmina Tuchomie

Spis treści

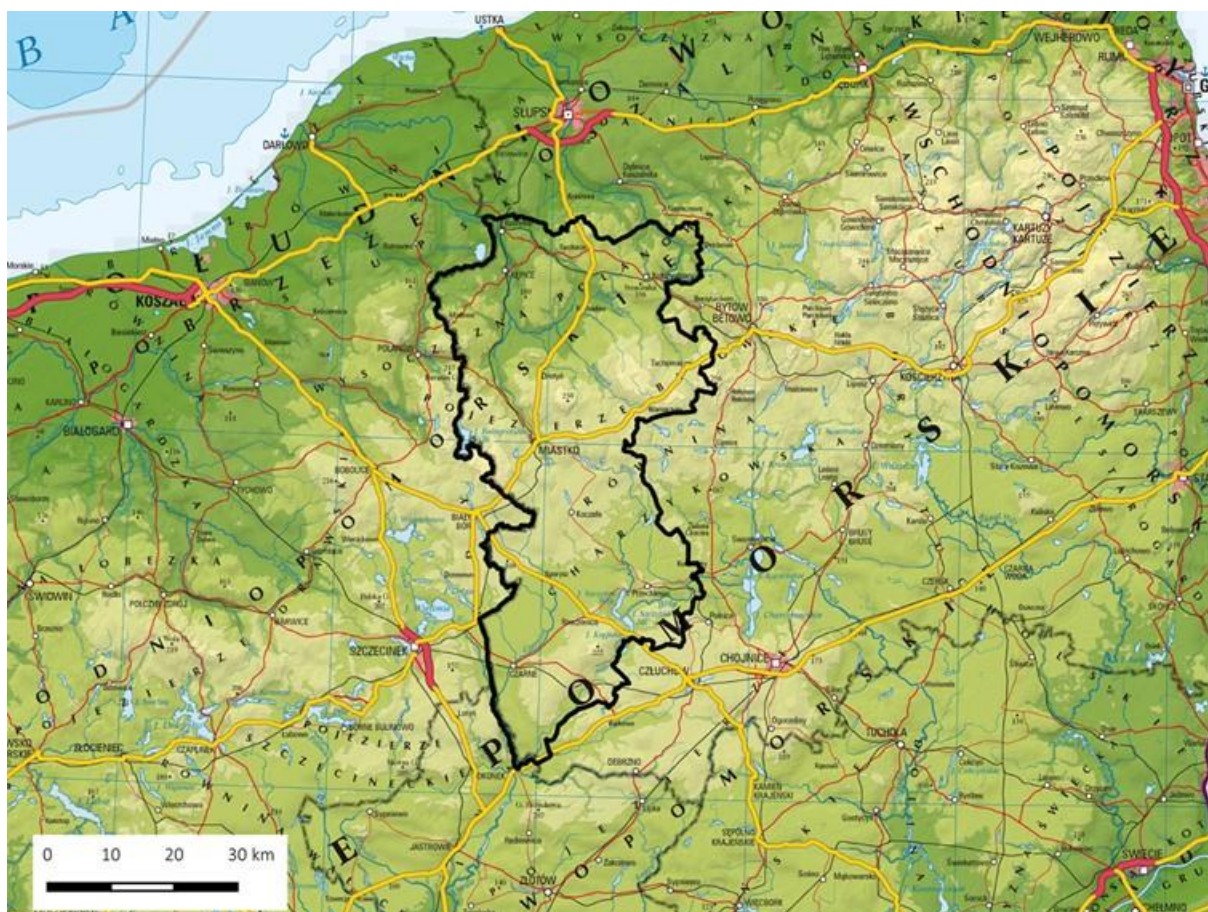
1. Synteza diagnozy	4
1.1 Kluczowe potencjały rozwojowe Partnerstwa	5
1.2 Kluczowe problemy rozwojowe Partnerstwa	6
1.3 Kluczowe potrzeby rozwojowe Partnerstwa	7
2. Wizja i cele	9
2.1 Wizja Partnerstwa	9
2.2 Cele strategiczne Partnerstwa	10
3. Projekty	13
4. Obowiązywanie strategii	14
5. Angażowanie społeczne w strategię	15
5.1 Angażowanie na etapie przygotowywania strategii	15
5.2 Angażowanie na etapie realizacji strategii	16
6. Źródła finansowania	16

1. Synteza diagnozy

Partnerstwo pn. „Partnerstwo obszaru Funkcjonalnego Środkowe Pomorze – część środkowa”, zostało **zawiązane w dniu 25 września 2020 r.** poprzez zawarcie listu intencyjnego przez niżej wymienione samorządy:

- Gminę Miejsko-Wiejską Kępice,
- Gminę Miejsko-Wiejską Czarne,
- Gminę Miejsko-Wiejską Miastko,
- Gminę Koczała,
- Gminę Kołczygłowy,
- Gminę Przechlewo,
- Gminę Rzeczenica,
- Gminę Trzebielino,
- Gminę Tuchomie.

Rysunek 1: Położenie Partnerstwa

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie danych GUGiK oraz GDDKiA

Wszystkie samorządy wchodzące w skład partnerstwa są **połączone liniowo**, granicząc bezpośrednio ze sobą, są **położone w województwie pomorskim**, w granicach administracyjnych trzech powiatów:

- powiatu bytowskiego: Miastko, Kołczygłowy, Trzebielino, Tuchomie
- powiatu człuchowskiego: Czarne, Koczała, Przechlewo, Rzeczenica
- powiatu słupskiego: Kępice

Pod względem przyrodniczym cały obszar partnerstwa charakteryzuje się **przyjazyłymi warunkami naturalnymi** z bardzo dużą ilością terenów zielonych, lasów oraz naturalnych cieków i zbiorników wodnych, w szczególności rzek i jezior.

Powierzchnia całego Partnerstwa wynosi 2242,4 km². Łączna liczba ludności na obszarze Partnerstwa wynosi 62357 osób, co daje średnią gęstość zaludnienia na poziomie prawie 28 osób/km².

Mimo różnorodności występujących między członkami Partnerstwa, obszar ten jest stosunkowo **jednolity i spójny**. Świadczyć o tym mogą choćby uwarunkowania przyrodnicze, polityka ochrony środowiska oraz przeważająca produkcja rolnicza w indywidualnych gospodarstwach. Poszczególne gminy Partnerstwa wykazują podobieństwo również na poziomie poszczególnych strategii rozwoju.

1.1 Kluczowe potencjały rozwojowe Partnerstwa

Tabela 1: Kluczowe zasoby i produkty Partnerstwa

Zasoby partnerstwa
KLUCZOWE
Środowisko naturalne – lasy, rzeki, czyste powietrze
Akweny wodne – jeziora (w tym łobeliowe), rzeki, stawy
Potencjał ludzki (społeczny)
Dziedzictwo kulturowe (zabytki i postacie historyczne)
Różnorodność kulturowa
UZUPEŁNIAJĄCE
Ścieżki rowerowe i infrastruktura rekreacyjna
Infrastruktura kulturalno-oświatowa
Lokalizacja – oddalenie od aglomeracji
Hodowla ryb słodkowodnych
Lokalni wytwórcy

Produkty partnerstwa
KLUCZOWE
Produkty lokalne – miody, nalewki, octy, oleje
Środowisko naturalne – wypoczynek nad wodą i w otoczeniu zieleni
Przedsiębiorstwa lokalne
Jeziora i rzeki – plaże, kąpieliska, przystanie i szlaki kajakowe
Infrastruktura turystyczna z bazą noclegową
Wydarzenia i imprezy kulturalno-sportowe
UZUPEŁNIAJĄCE
Aktywność z naturą: wędkarstwo, grzybobranie, miodobranie
Ekonomia społeczna
Potencjał ludzki i aktywność seniorów
Historia regionu
Przetwórstwo rolno-spożywcze

Źródło: opracowanie własne

1.2 Kluczowe problemy rozwojowe Partnerstwa

Tabela 2: Matryca logiczna – drzewo problemów

WYMIAR OGÓLNY		
PROBLEM KLUCZOWY		
WYKLUCZENIE KOMUNIKACYJNE		
WYMIAR SPOŁECZNY		
PROBLEM KLUCZOWY		
Negatywne zmiany demograficzne	Brak pełnego dostępu do usług publicznych (edukacja, medycyna)	Niska aktywność społeczna
WYMIAR GOSPODARCZY		
PROBLEM KLUCZOWY		
Niestabilne warunki prowadzenia działalności gospodarczej	Niewystarczająca infrastruktura gospodarcza – tereny inwestycyjne i siatka komunikacyjna (drogowa, kolejowa, IT)	Niska dywersyfikacja rynku pracy
WYMIAR ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNY		
PROBLEM KLUCZOWY		
Brak dużego ośrodka miejskiego (centralnego)	Niewystarczająca jakość infrastruktury komunikacyjnej (drogowej i pieszo-rowerowej)	Ograniczenia środowiskowe

Źródło: opracowanie własne

1.3 Kluczowe potrzeby rozwojowe Partnerstwa

Tabela 3: Matryca kluczowych potrzeb Partnerstwa

MATRYCA POTRZEB	
1	Wspólne inicjatywy w obszarze usług publicznych (edukacyjnych, medycznych, komunikacyjnych, mieszkaniowych, itd.)
2	Aktywizacja społeczności lokalnej
3	Rozwój infrastruktury lokalnej kultury i edukacji
4	Wymiana doświadczeń w obszarze usług publicznych i prywatnych (sieciowanie)
5	Rozwój infrastruktury drogowej
6	Rozwój infrastruktury pieszo-rowerowej
7	Rozwój alternatywnych środków komunikacji wewnętrznej
8	Rozwój inwestycji OZE
9	Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej
10	Wspólne inicjatywy usług turystycznych (promocja, marka, produkty turystyczne)

Źródło: opracowanie własne

Ujawnia się potrzeba podejmowania **wspólnych inicjatyw** w obszarze usług publicznych różnego typu – od **edukacyjnych**, przez **medyczne**, **komunikacyjne** czy **mieszkaniowe** – od prostych, nieskomplikowanych inicjatyw, po złożone wieloaspektowe zadania. Inicjatywy te powinny być na **doświadczeniach** (dobrych praktykach) zewnętrznych, jak i wewnętrznych, których w samorządach Partnerstwa nie brakuje i można je implementować na pozostałych obszarach lub ponadlokalnie. Dotyczy to również usług na styku publicznym i prywatnym – realizowania zadań dla mieszkańców w zakresie **transportu**, **turystyki**, **mieszkalnictwa** czy **OZE** – co wymaga odpowiednich Partnerów i zbudowanego klimatu, relacji i wzajemnego zaufania.

Konieczne potrzeby dotyczą również **aktywizacji lokalnej społeczności** – często zróżnicowanej w zakresie pochodzenia – zarówno historycznie (różne narodowości i kultury), jak i współcześnie (mieszanie się ludności napływowej i miejscowej). Konieczne jest podejmowanie nie tylko **inicjatyw infrastrukturalnych** w obszarze lokalnej kultury i edukacji, ale również przygotowanie odpowiedniej, celowanej i **dostosowanej oferty** wynikającej z potrzeb użytkowników. Ma to szczególne znaczenie w kontekście z jednej strony **dużego potencjału społecznego** i lokalnych

talentów, a z drugiej zamknięcia społecznego w ostatnich latach wywołanego pandemią Covid i jego konsekwencji.

Bardzo ważnym aspektem są **potrzeby komunikacyjne** o szerokim spektrum – zarówno w zakresie **infrastruktury drogowej** (o niskim poziomie jakości i niekompletnej siatce), ale także alternatywnych inicjatyw dotyczących **zrównoważonej mobilności** – rozwoju sieci ścieżek pieszo-rowerowych, zarówno w kontekście czysto komunikacyjnym, ale również w kontekście turystycznym, szczególnie z przeznaczeniem wewnętrznym – dla mieszkańców. Oprócz inwestycji w ścieżki pieszo-rowerowe istnieje potrzeba rozwoju również innych, alternatywnych sposobów przemieszczania się – na przykład transportu zamawianego czy wewnętrznych linii komunikacyjnych o charakterze ponadlokalnym. Lepsza **dostępność komunikacyjna stanowi kluczowy czynnik** rozwoju całego Partnerstwa – wpływa na wszystkie obszary życia społeczno-gospodarczego.

Potrzeba rozwoju **sektora turystycznego**, to nie wyłącznie sieć ścieżek, ale również infrastruktury towarzyszącej – punktów o dużym potencjale turystycznym, rekreacyjnym czy sportowym, kompleksowej **oferty usług turystycznych** oraz szeroko rozumianej **marki turystycznej**, w tym produktów lokalnych i ich promocji – stanowiących podstawy budowania **przemysłu czasu wolnego** i korzystania z jego pozytywnego oddziaływania i korzyści pośrednich i bezpośrednich.

Potwierdza się, że wykorzystanie istniejącego już potencjału oraz wspólny rozwój obranego kierunku przyniesie większą korzyść dla całego obszaru Partnerstwa niż działania indywidualne. **Partnerstwo jest obszarem o dużym potencjale i określonych wyzwaniach**, co potwierdza niniejszy raport. Obraz ten jest podstawą do budowania strategii, która ma przyczynić się do poprawy warunków i jakości życia mieszkańców obszaru Partnerstwa.

Wypracowana analiza diagnostyczna stanowi **podstawę do kierunkowania rozwoju strategicznego** – określenia wyjściowej wizji i celów strategicznych, a w konsekwencji przygotowania odpowiednich inwestycji i działań do podjęcia w celu ich realizacji.

2. Wizja i cele

2.1 Wizja Partnerstwa

Tabela 4: Zatwierdzona wizja Partnerstwa – hasła/slogany

Nazwa kategorii	Opis kategorii
WIZJA PARTNERSTWA (HASŁA)	• Pomorze Środkowe tętniące naturą • (Środkowe) serce Pomorza • W zgodzie z naturą • Zrównoważone Partnerstwo • Świadome Partnerstwo • Partnerstwo na medal • Dostępność przede wszystkim • Po pierwsze dostępność • Środkowe Pomorze – tu żyje się najlepiej
Nazwa kategorii	Opis kategorii
WIZJA PARTNERSTWA (PEŁNA)	Obszar Partnerstwa Środkowego Pomorza zamieszkują szczęśliwi, zdrowi, zaopiekowani, bezpieczni i wykształceni mieszkańcy, mający łatwy dostęp do edukacji, kultury, opieki zdrowotnej i rekreacji, którzy realizując swoje marzenia i pasje, chętnie dzielą się nimi z innymi. Mieszkańcy, niezależnie od wieku, tworzą aktywną społeczność, chętnie włączają się w sprawy społeczne i obywatelskie, i wspólnie z różnymi podmiotami współtworzą i współdecydują o rozwoju swojego sąsiedztwa. Lokalni przedsiębiorcy działają w duchu społecznej odpowiedzialności biznesu, korzystają z rozwiniętych stref gospodarczych i tworzą znane produkty lokalne, rozpoznawane nie tylko wśród mieszkańców Partnerstwa. Obszar Partnerstwa znajduje się w naturalnym, zielonym i ekologicznym środowisku, a jego wykorzystanie odbywa się w sposób zrównoważony. Partnerstwo korzysta z odnawialnych źródeł energii dążąc do wysokiej samowystarczalności energetycznej i dbając o recykling odpadów. Jednocześnie tereny zielone oraz liczne jeziora i rzeki są dostępne dla mieszkańców w celach rekreacyjnych i turystycznych, a infrastruktura pieszo-rowerowa oraz dostępne rozwiązania komunikacyjne zapewniają swobodny transport dla mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne

2.2 Cele strategiczne Partnerstwa

Tabela 5: Cel główny – definicja

Nazwa kategorii	Opis kategorii
CEL GŁÓWNY	Wysoka dostępność i jakość życia mieszkańców
KIERUNKI DZIAŁAŃ	Zasadniczy cel strategiczny do realizacji koncentrujący się na dostępności usług publicznych oraz ich jakości w kontekście życia mieszkańców, zarówno w sensie indywidualnego dobra (zdrowie, bezpieczeństwo, rozwój, edukacja), jak i wspólnoty (komunikacja, czas wolny, możliwość realizacji i współdziałania dla rozwoju lokalnego)
Nazwa kategorii	Opis kategorii
1. CEL SZCZEGÓŁOWY: SPOŁECZNY	Wysoka jakość usług dla mieszkańców
KIERUNKI DZIAŁAŃ	Główny cel w obszarze społecznym mający zapewnić wysokiej jakości usługi publiczne służące mieszkańcom całego Partnerstwa oraz możliwość samorealizacji i rozwoju, co pozwoli na zatrzymanie negatywnych trendów demograficznych i zwiększenie atrakcyjności miejsca zamieszkania
1.1 Cel operacyjny: społeczny	Integracja i aktywizacja mieszkańców
KIERUNKI DZIAŁAŃ	Działania wspierające integrację i aktywność międzypokoleniową, nowych mieszkańców z dotychczasowymi, mieszkańców z różnych środowisk, mieszkańców poszczególnych samorządów, wspieranie talentów i ich promocję, edukację pozasystemową, działania kulturalne, edukacyjne, integracyjne, promocyjne dla zmiany trendów demograficznych i wspierania lokalnych środowisk
1.2 Cel operacyjny: społeczny	Wysoka jakość usług publicznych
KIERUNKI DZIAŁAŃ	Poprawa jakości infrastruktury - mieszkaniowej, komunikacyjnej, edukacyjnej, medycznej, kulturalnej, opieki nad dziećmi i innej służącej dla mieszkańców; wykorzystanie wzajemnych dobrych praktyk; inicjatywy w celu wspólnego dostarczania usług dla kilku partnerów i optymalizacja tych usług; działania rewitalizacyjne i chroniące potencjał Partnerstwa

1.3 Cel operacyjny: społeczny	Współpraca międzysektorowa
KIERUNKI DZIAŁAŃ	Rozwój współpracy z grupami i organizacjami publicznymi, społecznymi, pozarządowymi, gospodarczymi, ale też grupami nieformalnymi (np. seniorzy, młodzież), w celu wzajemnego sieciowania i wymiany doświadczeń
Nazwa kategorii	Opis kategorii
1. CEL SZCZEGÓŁOWY: GOSPODARCZY	Zrównoważony rozwój przedsiębiorczości
KIERUNKI DZIAŁAŃ	Rozwój przedsiębiorczości z poszanowaniem zasad odpowiedzialności, ochrony środowiska i wspierania lokalnego rynku pracy; inwestycje w wysokiej jakości usługi i infrastrukturę wspierające gospodarkę
1.1 Cel operacyjny: gospodarczy	Rozwinięty rynek produktów lokalnych
KIERUNKI DZIAŁAŃ	Wsparcie rozwoju lokalnych produktów poprzez wspólne działania promocyjne i inwestycyjne samorządów
1.2 Cel operacyjny: gospodarczy	Inwestycje w biznes społecznie odpowiedzialny
KIERUNKI DZIAŁAŃ	Inwestycje w rozwój przede wszystkim lokalnych przedsiębiorstw, w szczególności sektora MŚP, w tym promocja i wsparcie inicjatyw społeczno-gospodarczych – tworzenia i utrzymania spółdzielni socjalnych i promocji ich oferty. Wsparcie inwestycyjne i promocyjne przedsiębiorstw kierujących się zasadami społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR), w szczególności poszanowania środowiska naturalnego i działań nieinwazyjnych.
1.3 Cel operacyjny: gospodarczy	Rozwinięta infrastruktura gospodarcza
KIERUNKI DZIAŁAŃ	Rozwój infrastruktury niezbędnej do prowadzenia działalności gospodarczej – od infrastruktury drogowej, IT, instalacji gospodarczych, w szczególności poprzez wyodrębnianie stref gospodarczych

Nazwa kategorii	Opis kategorii
1. CEL SZCZEGÓŁOWY: ŚRODOWISKOWO- PRZESTRZENNY	Dostępność przestrzeni
KIERUNKI DZIAŁAŃ	Wysoka dostępność przestrzeni Partnerstwa - naturalnych terenów zielonych oraz sposobów wewnętrznej i zewnętrznej komunikacji; Poszanowanie wartości ekologicznych, rozwój zrównoważonej turystyki dla mieszkańców i działania proekologiczne
1.1 Cel operacyjny: środ.- przestrz.	Rozwinięta infrastruktura komunikacyjna
KIERUNKI DZIAŁAŃ	Inwestycje w usługi i infrastrukturę komunikacyjną - zarówno wewnętrzną, jak i zewnętrzną; w tym infrastruktura drogowa, piesza, rowerowa, rozwój alternatywnych środków transportu, cyfryzację transportu, zrównoważoną mobilność i współpracę między Partnerami
1.2 Cel operacyjny: środ.- przestrz.	Zrównoważona turystyka
KIERUNKI DZIAŁAŃ	Wykorzystanie dostępnych terenów zielonych dla zapewnienia usług rekreacyjnych i turystycznych dla mieszkańców, z poszanowaniem ich naturalnego charakteru; Inwestycje w promocję i tworzenie marki turystycznej (zrównoważonej) dla turysty zewnętrznego; współpraca z podmiotami publicznymi, prywatnymi i pozarządowymi w obszarze rozwoju rekreacji i przemysłów czasu wolnego
1.3 Cel operacyjny: środ.- przestrz.	Rozwinięta infrastruktura ekologiczna
KIERUNKI DZIAŁAŃ	Inwestycje w edukację, promocję, usługi i infrastrukturę energetyczną - wykorzystania odnawialnych źródeł energii, efektywność energetyczna i dążenie do samowystarczalności energetycznej; Gospodarka wodna – retencja, zagospodarowanie wód opadowych, zabezpieczenie przed kataklizmami ekologicznymi, ochrona naturalnych zbiorników wody, dostęp do wody pitnej, gospodarka ściekowa, edukacja, promocja; Gospodarka odpadami: recykling, re-use, gospodarka obiegu zamkniętego, system zbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych, edukacja, promocja

Źródło: opracowanie własne

3. Projekty

W wyniku etapu selekcji kierunkowej, będącego kluczowym elementem decyzji strategicznej (kierunkowej), samorządy Partnerstwa wyselekcjonowały i zarekomendowały dwie kategorie projektów strategicznych: projekty kluczowe i uzupełniające.

Wszystkie wybrane projekty strategiczne niezależnie od ich przyporządkowania charakteryzuje zgodność kierunkowa z potrzebami rozwojowymi zidentyfikowanymi w procesie diagnozy, przyjętymi celami strategicznymi i operacyjnymi, ale też celami rozwojowymi wynikającymi ze strategii wyższego rzędu (strategia rozwoju kraju i województwa). Projekty te mają również charakter zintegrowany i komplementarny poprzez określone powiązania merytoryczne w postaci wiązek projektowych.

Lista projektów kluczowych znajduje się w załączniku nr 1 do niniejszej syntezy. Projekty kluczowe, co do zasady, charakteryzują się wyższym poziomem dojrzałości i przygotowania, jednocześnie spełniając warunki myślenia strategicznego w kontekście realizacji potrzeb i celów strategicznych.

Lista projektów uzupełniających znajduje się w załączniku nr 2 do niniejszej syntezy. Projekty uzupełniające charakteryzują się zróżnicowanym, ale względnie niskim poziomem dojrzałości i przygotowania, co do zasady stanowiąc jedynie zarysy interwencji, ale spełniając warunki myślenia strategicznego w kontekście realizacji potrzeb i celów strategicznych.

Wszystkie projekty pogrupowane są w tematyczne wiązki projektów strategicznych. W każdej z przedstawionych wiązek znajdują się projekty o wzajemnej komplementarności, ale zróżnicowanym poziomie dojrzałości, które wymagają ciągłego namysłu strategicznego.

Tabela 6: Lista zintegrowanych wiązek projektów strategicznych

CELE STRATEGII	WIĄZKA
CEL SZCZEGÓŁOWY 1 SPOŁECZNY: Wysoka jakość usług dla mieszkańców	
CEL OPERACYJNY 1.1: Integracja i aktywizacja mieszkańców	1.1.1. Integracja seniorów
	1.1.2. Aktywność społeczna
CEL OPERACYJNY 1.2: Wysoka jakość usług publicznych	1.2.2. Edukacja przedszkolna
	1.2.3. Nowa oferta kulturalna w OF Środkowe

	Pomorze
CEL OPERACYJNY 1.3: Współpraca międzysektorowa	<i>Brak wiązek na tym etapie</i>
CEL SZCZEGÓŁOWY 2 GOSPODARCZY: Zrównoważony rozwój przedsiębiorczości	
CEL OPERACYJNY 2.1: Rozwinięty rynek produktów lokalnych	2.1.1. Rozwój produktów lokalnych
CEL OPERACYJNY 2.2: Inwestycje w biznes społecznie odpowiedzialny	<i>Brak wiązek na tym etapie</i>
CEL OPERACYJNY 2.3: Rozwinięta infrastruktura gospodarcza	<i>Brak wiązek na tym etapie</i>
CEL SZCZEGÓŁOWY 3 ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNY: Dostępność przestrzeni	
CEL OPERACYJNY 3.1: Rozwinięta infrastruktura komunikacyjna	3.1.2. Poprawa wewnętrznej dostępności transportowej OF Środkowe Pomorze
CEL OPERACYJNY 3.2: Zrównoważona turystyka	<i>Brak wiązek na tym etapie</i>
CEL OPERACYJNY 3.3: Rozwinięta infrastruktura ekologiczna	3.3.1. Poprawa efektywności budynków użyteczności publicznej na OF Środkowe Pomorze 3.3.2. Transformacja w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym w OF Środkowe Pomorze 3.3.3. Poprawa zaopatrzenia mieszkańców w wodę pitną w OF Środkowe Pomorze 3.3.4. Adaptacja do zmian klimatu na OF Środkowe Pomorze

Źródło: opracowanie własne

4. Obowiązywanie strategii

Strategia przewidziana jest na lata 2023-2032 i została przygotowana (opisana) w pierwszym kwartale 2023 roku, a do jej przygotowania wykorzystano ówczesny stan wiedzy i wynikających stąd wniosków i założeń. Jednocześnie dokument ten zakłada proces aktualizacji.

W proces wdrażania strategii, podobnie jak w proces jej tworzenia, zostaną zaangażowane wskazane organy Partnerstwa, wraz z otoczeniem społeczno-gospodarczym, tj. organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa, partnerzy społeczni oraz gospodarczy, organizacje skupiające pracodawców, instytucje pomocy i integracji społecznej, lokalne grupy działania, szkoły i placówki prowadzące kształcenie, lasy państwowe, i inne.

Elementem kontroli społecznej i sposobem oceny skuteczności realizacji zamierzeń strategicznych jest system monitoringu i ewaluacji strategii, będącej podstawą do jej oceny w kontekście efektywności i skuteczności. Skwantyfikowane dane i wskaźniki realizacji strategii stanowią podstawowy, chociaż nie jedyny, element walidacji skuteczności podejmowanych działań strategicznych. Analiza wskaźników i ich wartości stanowić może jedynie wstęp do formułowania wniosków, gdyż wymaga każdorazowo komentarza strategicznego w ocenie skuteczności.

5. Angażowanie społeczne w strategię

We wszystkich dotychczasowych działaniach w ramach przygotowania strategii kluczowym elementem było **aktywne i transparentne włączenie mieszkańców** i reprezentujących ich podmiotów. Po opinię społeczeństwa sięgano wielokrotnie używając różnych form współdziałania i tworzenia relacji, ale też informowania o planach i efektach podejmowanych działań (feedback).

5.1 Angażowanie na etapie przygotowywania strategii

Zakończony proces przygotowania strategii zakładał otwarte i aktywne uczestnictwo przedstawicieli mieszkańców realizowane w różnej formie w celu uzyskiwania najlepszych efektów – opinii i wniosków strategicznych – na każdym etapie jej tworzenia.

Partycypacja realizowana była w trzech kluczowych wymiarach partycypacji, poprzez:

- Aktywność wyselekcjonowanych **partnerów społeczno-gospodarczych**, tj. kluczowych interesariuszy;
- **Badania i ankiety** zbierające opinie i propozycje społeczne;
- **Warsztaty i spotkania** towarzyszące procesowi powstawaniu dokumentu, w tym diagnozy, formułowania celów i priorytetów.

5.2 Angażowanie na etapie realizacji strategii

Zaangażowanie środowiska społecznego we wdrażanie i ocenę strategii jest istotnym warunkiem jej sukcesu.

Partycypacja społeczna na tym etapie realizacji strategii uwzględniać będzie **aktywny udział mieszkańców** poprzez zaplanowanie szeregu działań:

- **badania sondażowe i ankiety** na temat oceny procesów, które zaszły na obszarze Partnerstwa w trakcie wdrażania strategii;
- **badania fokusowe** dotyczące jakości życia na obszarze objętym partnerstwem;
- **debaty** z władzami publicznymi i partnerami społeczno-gospodarczymi na temat efektów zrealizowanych działań;
- **zbieranie opinii** o realizacji strategii.

6. Źródła finansowania

Wszystkie projekty planowane do realizacji w ramach strategii, w tym również wyłonione w ramach procesu jej aktualizacji będą zakładać możliwość udziału zewnętrznych źródeł finansowania – współfinansowanych w całości lub częściowo, w oparciu o bezzwrotne środki zewnętrzne.

Podstawowe źródło finansowania wszystkich inicjatyw strategicznych stanowić będą środki unijne funkcjonujące na poziomie regionalnym i krajowym, w tym w szczególności **Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027** (FEP 2021-2027).

Jednocześnie, poza finansowaniem ze środków pochodzących z programów unijnych rekomenduje się również wykorzystanie innych źródeł finansowania, tj.

- Krajowy Plan Odbudowy (KPO) przygotowywany na podstawie Europejskiego Planu Odbudowy;
- inicjatywy krajowe, tj. Nowy gospodarczy Polski Ład, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych, Program Inwestycji Strategicznych;
- inicjatywy regionalne i lokalne, tj. środki Lokalnych Grup działania;
- środki sektora prywatnego, np. w formule partnerstwa publiczno-prywatnego;
- środki instytucji finansowych i kredytowych, kredyty bankowe;

- środki własne samorządów wchodzących w skład Partnerstwa, jako podstawowe źródło realizacji podstawowych inicjatyw i uzupełniania wymaganych wkładów własnych przy finansowaniu zewnętrznym.

Niewykluczone jest wykorzystanie rozwiązań hybrydowych, mieszanych, polegających na zaangażowaniu we współfinansowanie projektów, kilku środków, w tym sektora prywatnego. Ważnym źródłem dofinansowania realizacji planowanych projektów, który również może być brany pod uwagę przez jednostki sektora finansów publicznych, mogą być zwrotne kredyty na wydatki inwestycyjne.

Załącznik nr 1: Lista projektów kluczowych¹

Tabela 7: Lista projektów kluczowych: Cel społeczny

CEL SZCZEGÓŁOWY 1 SPOŁECZNY: Wysoka jakość usług dla mieszkańców	
CEL OPERACYJNY 1.1: Integracja i aktywizacja mieszkańców	
x	Brak projektów kluczowych na tym etapie
CEL OPERACYJNY 1.2: Wysoka jakość usług publicznych	
1	Gmina Miastko: Rozszerzenie oferty kulturalnej dla lokalnej społeczności i przyjezdnych przez modernizację sali widowiskowo-kinowej Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury (MGOK) w Miastku
2	Gmina Kępice: Przebudowa i wyposażenie budynków w miejscowości Warcino – zmiana sposobu użytkowania budynku kościoła na świetlicę wiejską (etap II)
3	Gmina Tuchomie: Modernizacja budynku świetlicy w Trzebiatkowej wraz z zakupem sceny mobilnej
CEL OPERACYJNY 1.3: Współpraca międzysektorowa	
x	Brak projektów kluczowych na tym etapie

Źródło: opracowanie własne

Tabela 8: Lista projektów kluczowych: Cel gospodarczy

CEL SZCZEGÓŁOWY 2 GOSPODARCZY: Zrównoważony rozwój przedsiębiorczości	
CEL OPERACYJNY 2.1: Rozwinięty rynek produktów lokalnych	
1	Rozwój produktów lokalnych poprzez działania integracyjne na rzecz miejscowych przedsiębiorców
CEL OPERACYJNY 2.2: Inwestycje w biznes społecznie odpowiedzialny	
x	Brak projektów kluczowych na tym etapie
CEL OPERACYJNY 2.3: Rozwinięta infrastruktura gospodarcza	
x	Brak projektów kluczowych na tym etapie

Źródło: opracowanie własne

Tabela 9: Lista projektów kluczowych: Cel środowiskowo-przestrzenny

CEL SZCZEGÓŁOWY 3 ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNY: Dostępność przestrzeni	
CEL OPERACYJNY 3.1: Rozwinięta infrastruktura komunikacyjna	
1	Gmina Kępice: Budowa Centrum Przesiadkowego w Kępicach – przebudowa, remont dworca kolejowego w Kępicach
2	Gmina Miastko: Utworzenie ścieżek rowerowych na terenie miejskim w Miastku
3	Gmina Miastko: Organizacja transportu ekologicznego dla Obszaru Funkcjonalnego Środkowe Pomorze
CEL OPERACYJNY 3.2: Zrównoważona turystyka	
x	Brak projektów kluczowych na tym etapie

¹ Wszystkie nazwy projektów pochodzą ze zgłoszeń z ankiety zbierania pomysłów na projekty strategiczne lub fiszek ZPT

CEL OPERACYJNY 3.3: Rozwinięta infrastruktura ekologiczna	
1	Gmina Kępice: Głęboka termomodernizacja budynku świetlicy wiejskiej w Podgórach
2	Gmina Koczała: Wymiana pokrycia dachowego na budynku Urzędu Gminy Koczała i zmiana sposobu ogrzewania
3	Gmina Kołczygłowy: Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w Gminie Kołczygłowy
4	Gmina Przechlewo: Termomodernizacja świetlicy wiejskiej w miejscowości Szczytno
5	Gmina Rzeczenica: Termomodernizacja budynku OSP w Rzeczenicy
6	Gmina Tuchomie: Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej
7	Gmina Czarne: Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Czarne
8	Gmina Kępice: Rozbudowa innowacyjnego Systemu Monitorowania Odpadów Komunalnych (SMOK) (16)
9	Gmina Kołczygłowy: Przebudowa i rozbudowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych wraz z doposażeniem (17)
10	Gmina Miastko: Modernizacja PSZOK na terenie Obszaru Partnerstwa Środkowe Pomorze (18)
11	Gmina Trzebielino: Przebudowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (29)
12	Gmina Czarne: Rozbudowa Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w Nadziejewie (20)
13	Gmina Koczała: Budowa Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w Koczale (46)
14	Gmina Tuchomie: Doposażenie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Tuchomiu
15	Gmina Kępice: Wyposażenie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów w miejscowości Kępice
16	Gmina Kępice: Przebudowa stacji uzdatniania wody na terenie Gminy Kępice
17	Gmina Trzebielino: Przebudowa stacji uzdatniania wody w miejscowości Cetyń
18	Gmina Trzebielino: Przebudowa stacji uzdatniania wody w miejscowości Starkowo
19	Gmina Miastko: Zakup i montaż zbiorników deszczowych dla osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych i gminy na terenie Gminy Miastko
20	Gmina Tuchomie: Przystosowanie do zmian klimatu poprzez renaturyzację obszarów od wód zależnych w miejscowości Tuchomie

Źródło: opracowanie własne

Załącznik nr 2: Lista projektów uzupełniających²

Tabela 10: Lista projektów uzupełniających: Cel społeczny

CEL SZCZEGÓŁOWY 1 SPOŁECZNY: Wysoka jakość usług dla mieszkańców	
CEL OPERACYJNY 1.1: Integracja i aktywizacja mieszkańców	
1	Budowa przyszkolnych boisk sportowych
2	Budowa sali widowiskowo-sportowej w każdej gminie
3	Budowa sieci boisk i placów zabaw dla dzieci
4	Budowa skateparku
5	Budowa wielofunkcyjnego budynku na terenie Ośrodka Sportu i Rekreacji nad Jeziorem Końskim w Przechlewie
6	Gmina przyjazna dzieciom
7	Miasteczko ruchu drogowego
8	Mobilna turystyka na terenie Gminy Przechlewo
9	Promocja dziedzictwa kulturowego na terenie Gminy Przechlewo
10	Senior Plus
11	Usługi opiekuńcze – działalność Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego w Gminie Przechlewo
12	Utworzenie Centrum Usług Integracji Społecznej (NGO)
13	Wspieranie dzieńne dzieci i seniorów
14	Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży w Gminie Przechlewo
15	Zagospodarowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży oraz seniorom na świetlicach wiejskich i włączenie ich w życie kulturalne i społeczne gminy
16	Utworzenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Gminie Miastko
17	Organizacja czasu wolnego dla seniorów
18	Usługi na rzecz Seniorów
19	Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży
20	Organizacja czasu wolnego na terenie gminy Rzeczenica
CEL OPERACYJNY 1.2: Wysoka jakość usług publicznych	
1	Budowa bloku socjalnego
2	Budowa Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego
3	Budowa domu opieki senioralnej
4	Budowa obiektu administracyjnego
5	Budowa środowiskowego Domu Pomocy Społecznej
6	Budowa wielofunkcyjnego zaplecza sportowego przy boisku sportowym w Przechlewie
7	Budowa żłobka
8	DOM
9	Dostępny Urząd
10	Gmina przyjazna dzieciom
11	Maluchy i Przedszkolaki z Obszaru Środkowego Pomorza
12	Modernizacja stadionów sportowych w miejscowości Przechlewo

² Wszystkie nazwy projektów pochodzą ze zgłoszeń z ankiety zbierania pomysłów na projekty strategiczne

13	Racjonalizacja usług opiekuńczych i oświatowych
14	Remonty i doposażenie świetlic
15	Rozwój Budownictwa Komunalnego
16	Szkolnictwo
17	Usługi na rzecz seniorów – teleopieka, telemedycyna działalność Klubów Seniora
18	Usługi na rzecz seniorów (teleopieka, telemedycyna) działalność Klubu Seniora w Gminie Przechlewo
19	Zainstalowanie apteki samoobsługowej
20	Zakup sprzętu dla Zakładu Gospodarki Komunalnej
21	Założenie monitoringu w Koczale
22	Budowa budynku świetlicy wiejskiej w miejscowości Żelice
23	Zakup sceny mobilnej oraz wyposażenia kina mobilnego
24	Nabywanie infrastruktury historycznej ważnej dla Gminy
25	Budowa amfiteatru z zadaszoną sceną, widownią oraz zapleczem w parku nad Jeziorem Przechlewskim w Przechlewie
26	Modernizacja infrastruktury kultury
27	Budowa świetlicy wiejskiej w Tuchomku
28	Wysoka jakość usług publicznych na terenie Gminy Tuchomie
29	Budowa miejsc integracji mieszkańców
30	Rozbudowa Świetlic Wiejskich i miejsc integracji mieszkańców
31	Wyposażenie w sprzęt do prowadzenia imprez kulturalnych
32	Organizacja zajęć dodatkowych dla dzieci w grupach przedszkolnych na terenie Gminy Miastko
CEL OPERACYJNY 1.3: Współpraca międzysektorowa	
1	Biegowe Pomorze Środkowe – zwiedzanie przez bieganie (cykl imprez biegowych)
2	Biegiem przez Pomorze Środkowe (Gran Prix Pomorza Środkowego)

Źródło: opracowanie własne

Tabela 11: Lista projektów uzupełniających: Cel gospodarczy

CEL SZCZEGÓŁOWY 2 GOSPODARCZY: Zrównoważony rozwój przedsiębiorczości	
CEL OPERACYJNY 2.1: Rozwinięty rynek produktów lokalnych	
1	Promocja produktów lokalnych
2	Stworzenie targowiska
3	Targi lokalnych produktów gmin partnerskich
4	Utworzenie internetowej bazy produktów lokalnych
5	Utworzenie wspólnej bazy produktów i usług lokalnych
6	Wsparcie rozwoju rynku produktu regionalnego
7	Wspieranie aktywności zawodowej, promocja usług i produktów lokalnych
8	Wspólna baza produktów lokalnych
9	Rozwój produktów lokalnych poprzez działania integracyjne na rzecz miejscowych przedsiębiorców
CEL OPERACYJNY 2.2: Inwestycje w biznes społecznie odpowiedzialny	
1	Założenie spółdzielni socjalnej
CEL OPERACYJNY 2.3: Rozwinięta infrastruktura gospodarcza	
1	Dla biznesu

2	Modernizacja i budowa dróg gminnych na terenie Gminy Przechlewo
3	Przygotowanie terenów przemysłowych pod działalność gospodarczą wraz z uzbrojeniem w tym przygotowanie terenu pod OZE
4	Rewitalizacja obiektów i obszarów zdegradowanych
5	Rewitalizacja obiektów i obszarów zdegradowanych
6	Utworzenie stref dostępności do internetu na terenie Gminy Przechlewo

Źródło: opracowanie własne

Tabela 12: Lista projektów uzupełniających: Cel środowiskowo-przestrzenny

CEL SZCZEGÓŁOWY 3 ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNY: Dostępność przestrzeni	
CEL OPERACYJNY 3.1: Rozwinięta infrastruktura komunikacyjna	
1	Budowa i modernizacja ścieżek rowerowych na terenie OŚP
2	Budowa i przebudowa dróg gminnych
3	Budowa i przebudowa dróg lokalnych
4	Budowa infrastruktury wytchnieniowej przy ścieżkach pieszo-rowerowych tj. wiaty rekreacyjne, stacje napraw rowerów
5	Budowa pętli autobusowej na ul. Miasteczkiej w Koczale
6	Budowa ścieżki pieszo-rowerowej do granicy z Gminą Człuchów (do miejscowości Pawłówko)
7	Budowa ścieżki pieszo-rowerowej do granicy z Gminą Konarzyny (budowa ścieżki do Sępólna)
8	Budowa ścieżki pieszo-rowerowej do granicy z Gminą Rzeczenica
9	Budowa ścieżki pieszo-rowerowej wokół Jeziora Przechlewskiego wraz z infrastrukturą
10	Eco Gmina
11	Nowe Kępice
12	Odnowienie ścieżek rowerowych na terenie gminy Koczała
13	Partnerski rozwój infrastruktury komunikacji publicznej
14	Remont dróg na terenie Gminy Czarne
15	Remont dworca kolejowego
16	Rozwój infrastruktury komunikacyjnej
17	Samochody elektryczne na terenie OŚP
18	Sportowa Gmina
19	Ścieżka rowerowa Sokole-Czarne
20	Węzły komunikacyjne na terenie Obszaru Partnerstwa Środkowe Pomorze
21	Zakup samochodów niskoemisyjnych do transportu publicznego w Gminie Przechlewo
CEL OPERACYJNY 3.2: Zrównoważona turystyka	
1	Budowa pomostu nad Jeziorem Sosnowym w Sępólnie
2	Budowa i modernizacja placów zabaw na terenie Gminy Przechlewo
3	Budowa miejsca rekreacyjno-wypoczynkowego na Osiedlu Północ w Przechlewie
4	Budowa nowych ścieżek rowerowych
5	Budowa ścieżek rowerowych
6	Bulwary nad Wieprzą
7	Gmina wielu Jezior
8	Infrastruktura rekreacyjno-turystyczna na obszarze partnerstwa
9	Rozwój bazy turystycznej nad jeziorem Dymno

10	Rozwój infrastruktury rekreacyjno-turystycznej, w tym pomosty nad jeziorami, tereny rekreacyjne i ścieżki
11	Utworzenie parku linowego/placu zabaw
12	Utworzenie Punktu Informacji Publicznej na terenie Gminy Przechlewo
13	Utworzenie sieci wypożyczalni rowerów na terenie Gminy Przechlewo
14	Utworzenie ścieżki konnej
15	Zagospodarowanie miejsc rekreacji i wypoczynku: teren OSiR nad Jeziorem Końskim i park nad Jeziorem Przechlewskim w Przechlewie
16	Zagospodarowanie terenów zielonych
17	Zagospodarowanie terenu na Sarniaku, odrestaurowanie budynku, tablic wokół terenu
CEL OPERACYJNY 3.3: Rozwinięta infrastruktura ekologiczna	
1	Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych na terenie Gminy Przechlewo
2	ECO Gmina
3	Modernizacja i budowa sieci wodociągowych na terenie Gminy Przechlewo
4	Modernizacja wodociągów i Zagospodarowanie osadów ściekowych w aglomeracjach
5	Modernizacja wodociągów w celu ograniczenia strat wody
6	Ochrona bioróżnorodności
7	Ochrona różnorodności na terenach OŚP
8	Ochrona siedlisk i korytarzy ekologicznych
9	Ochrona wód przed zanieczyszczeniami
10	Renaturyzacja (odtworzenie) stawów i jezior gminnych, w tym J. Orlicko
11	Renaturyzacja na obszarze partnerstwa
12	Renaturyzacja zbiorników wodnych
13	Wysoka jakość usług
14	Wysokie usługi publiczne
15	Zabezpieczenie wody w czasach suszy na terenie partnerstwa
16	Zagospodarowanie biomasy leśnej i odpadowej na potrzeby gminy
17	Zakup auta niskoemisyjnego na potrzeby Urzędu Gminy Koczała
18	Zarybianie zbiorników wodnych
19	Zrównoważony rozwój
20	Zwiększenie różnorodności zieleni poprzez nasadzenia np. roślin miododajnych
21	Modernizacja systemu zaopatrzenia w ciepło budynków użyteczności publicznej
22	Przeprowadzenie kompleksowych działań retencyjnych na terenie Gminy Kępice
23	Kompleksowe działania retencyjne na terenie gminy Rzeczenica
24	Modernizacja stacji uzdatniania wody na terenie Gminy Przechlewo
25	Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Brzeziu i Rzeczenicy
26	Rozbudowa sieci wodociągowej i budowa sieci kanalizacji sanitarnej z pompownią ścieków oraz przyłączami dla m. Trzebielino
27	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Tuchomie

Źródło: opracowanie własne

